

**TALABA QIZLARNI OILAVIY HAYOTGA TAYYORLASHNING ETNOPSIXOLOGIK
XUSUSIYATLARI**

Djuxonova Noxida

FarDU Psixologiya kafedrası o'qituvchisi

Qurbonova Saida

FarDU Sirtqi bo'limi o'qituvchisi

ABSTRACT

In this paper, ethnic psychological mechanism of preparing student girls for family and influencing factors are given.

Keywords: spiritual crisis, genetic fond of nationality, organizing family subculture, husband, cooperation in sexual relationship.

**TALABA QIZLARNI OILAVIY HAYOTGA TAYYORLASHNING ETNOPSIXOLOGIK
XUSUSIYATLARI**

Djuxonova Noxida

FarDU Psixologiya kafedrası o'qituvchisi

Qurbonova Saida

FarDU Sirtqi bo'limi o'qituvchisi

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada talaba qizlarni oilaviy hayotga tayyorlashning etnopsixologik mexanizmlari va unga ta'sir qilish omillari yoritilgan

Kalit so'zlar: ruhiy inqiroz, millat genefondi, "oilaviy submadaniyatni tashkillashtirish", "xujayin", "jinsiy munosabatlardagi sheriklik".

АННОТАЦИЯ

В данной статье раскрываются этнопсихологические механизмы готовности студенток к семейной жизни и факторы, влияющие на нее.

Ключевые слова: душевный кризис, генофонд нации, «организация семейной субкультуры», «хозяин», «половой партнёр».

Xalqimiz hayotimizni ijtimoiy-siyosiy, iqtisodiy yangilash dasturini bajarishda yoshlarning imkoniyatariga umid bilan qaramoqda. Negaki, "... biz komil inson tarbiyasini davlat siyosatining ustuvor sohasi deb e'lon qilganmiz. Komil inson deganda biz, avvalo, ongi yuksak, mustaqil fikrlay oladigan, xulq-atvori bilan o'zgalarga ibrat bo'ladigan bilimli, ma'rifatli kishilarni tushunamiz. Ongli, bilimli odam boshqalarga foydasi tegadi, birovdan aldanib qolmaydi. Shu bilan birga, boshqalarga ortiqcha yuk ham bo'lmaydi. U har bir narsani aql va

mantiq, adolat tarozisiga solib ko'radi. O'z fikri – o'yi, xulosasini mantiq asosida qurgan kishi yetuk odam bo'ladi". Mamlakatimizda intellektual salohiyatni rivojlantirishning manbalari, xususan, oila – iste'dodli yoshlarni voyaga yetkazish va tarbiyalashning muhim o'chog'i sanaladi. Chunki, yosh avlod o'z hayoti yo'lida oilani kamolot beshigi, deb hisoblanadi. Bolaning xarakterini, tabiati va dunyoqarashini belgilaydigan ma'naviy mezon va qarashlar – yaxshilik va ezgulika, olijanoblik va mehr-oqibat, or-nomus va andisha kabi muqaddas tushunchalarning poydevori oila sharoitida qaror topishi tabiiydir.

Talaba deganda moddiy va ma'naviy ishlab chiqarishda ijtimoiy hayotga va mutaxassislikka oid rollarni muayyan qoida va maxsus dastur asosida bajarishga tayyorlanayotgan ijtimoiy guruh tushuniladi. Talabalik davri o'spirinlikning ikkinchi bosqichidan iborat bo'lib, 17–22 (25) yoshni o'z ichiga oladi va o'zining qator betakror xususiyatlari va qarama-qarshiliklari bilan xarakterlanadi. SHu boisdan o'spirinlik davri shaxsning ijtimoiy hamda kasbiy mavqeini anglashidan boshlanadi. Mazkur pallada o'spirin o'ziga xos ruhiy inqiroz yoki tanglikni boshidan kechiradi, jumladan, kattalarning har xil ko'rinisdagi (unga yoqish yoki yoqmasligidan qat'i nazar) rollarini tez sur'atlar bilan bajarib ko'rishga intiladi, turmush tarzining yangi jihatlariga ko'nika boshlaydi. Katta odamlarning turmush tarziga o'tish jarayoni shaxsning kamol topish xususiyatlariga bog'liq ichki qarama-qarshiliklarni keltirib chiqaradi.

Yuqorida aytilgan ichki va tashqi vositalar, omillar ta'siri oqibatida uning ruhiy dunyosida umidsizlik, ruhiy parokandalik kayfiyati, ya'ni istiqbolga ishonchsizlik, ikkilanish, hadiksirash kabi salbiy his-tuyg'ular namoyon bo'ladi. Bizningcha, oliy maktabda tarbiya (ijtimoiy tarbiya) ishlarini rejalashtirishda, ta'lim jarayonida talabaga o'ziga xos munosabatda bo'lish mazkur davrning muhim shartlaridan biridir. B.G.Ananev rahbarligida o'tkazilgan ilmiy-tadqiqot ishlaridan ma'lum bo'lishicha, talabalar kamol topishining jinsiy va neyrodinamik xususiyatlari ularning aqliy imkoniyatlarini to'la ishga solish va sermahsul o'quv faoliyatini tashkil qilish uchun muhim imkoniyat, shart-sharoit yaratadi. Yu.A.Samarinning ta'kidlashicha, yoshlarning kamol topishida har xil ijtimoiy-psixologik xususiyatli o'ziga xos qarama-qarshiliklar, ichki ziddiyatlar mavjud bo'ladi. Ularning moddiy jihatdan ota-onaga, oliy o'quv yurti ma'muriyatiga bog'liqligi iqtisodiy ziddiyatni keltirib chiqaradi. Bu hol talabalarning xohishlari bilan mavjud imkoniyatning nomutanosibligi tufayli yuzaga keladi. Odatda talabalar II va III kurslarda oliy o'quv yurti va mutaxassislikni to'g'ri tanlagani haqida yana jiddiy o'ylaydilar. Mazkur yosh davrida o'zini boshqarishning tarkibiy qismlari, ijodiy tafakkur, muayyan hayotiy tajriba, o'zlashtirilgan bilimlarni tartibga solish asosida his-tuyg'ular, qarashlar, axloqiy qadriyatlar, o'zligini anglash va barqaror e'tiqod shakllanadi.

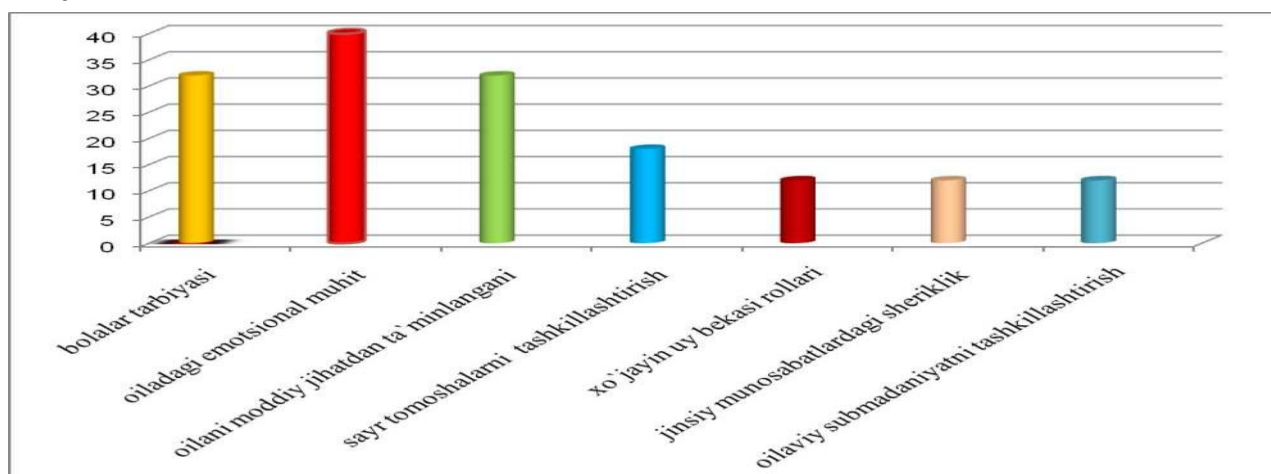
Mamlakatimizda ma'naviy va jismoniy sog'lom avlodni tarbiyalashning muvaffaqiyat bilan bosqichma-bosqich amalga oshirilayotganligining asosiy sharti uning konsepsiyasini mukammal ishlab chiqilganligi xalqaro hamjamiyat tomonidan millat genefondini sog'lomlashtirishning o'zbek moduli yaratildi deb e'tirof etilishi I.Neya tomonidan ishlab

chiqilgan “Oilada rollarning taqsimdanishi metodikasi” sinaluvchi (talaba)ni oila-nikohga nisbatan ustanovkasining amaliyotxususiyatlarini aniqlash imkoniyatini beradi. Metodika 21ta savoldan iborat. Metodikani Farg’ona davlat universiteti Maktabgacha va boshlang’ich ta’lim fakulteti “Boshlang’ich ta’lim va sport tarbiyaviy ishi” yo’nalishi 2 va 3-kurs talabalarida 2018 yil oktyabr noyabrda o`tkazdik. Metodikada bolalar tarbiyasi, oiladagi emotsional muhit, oilani moddiy jihatdan ta’minlanganligi, sayr-tomoshalarni tashkillashtirish, “xujayin”, “uy bekasi” rollari, jinsiy munosabatlardagi sheriklik, oilaviy submadaniyatni tashkillashtirish kabi guruhlarga bo`lib o`rganiladi. Belgilangan guruhlar bo`yicha eksperimentda qatnashgan talabalardan 60 tasi 2-kursni, 60 tasi 3-kursni tashkil qildi. “Oilada rollarning tasimlanishi metodikasi” ilmiy ta`ilni osonlashtirish maqsadida, oilada rollarning taqsimlanishi savollarini quyidagi etti guruhga bo`lib o`rgandik. 2018 yil oktyabr holati natijalari:

- 1.“Bolalar tarbiyasi” guruhiga 2-kurs talabalaridan 32 nafari, 3-kurs talabalaridan 40 nafari:
2. “Oiladagi emotsional muhit” guruhiga. 2-kurs talabalaridan 40 nafari, 3-kurs talabalaridan 42 nafari:
- 3.“Oilani moddiy jihatdan ta’minlanganligi” 2-kurs talabalaridan 32 nafari, 3-kurs talabalaridan 30 nafari:
- 4.“Sayr-tomoshalarni tashkillashtirish” 2-kurs talabalaridan 18 nafari, 3- kurs talabalaridan 28 nafari:
- 5.“Xujayin”, “uy bekasi” rollari” 2-kurs talabalaridan 12 nafari, 3-kurs talabalaridan 20 nafari:
- 6.“Jinsiy munosabatlardagi sheriklik” 2-kurs talabalaridan 12 nafari, 3- kurs talabalaridan 20 nafari:
- 7.“Oilaviy submadaniyatni tashkillashtirish” 2-kurs talabalaridan 12 nafari, 3-kurs talabalaridan 22 nafari:

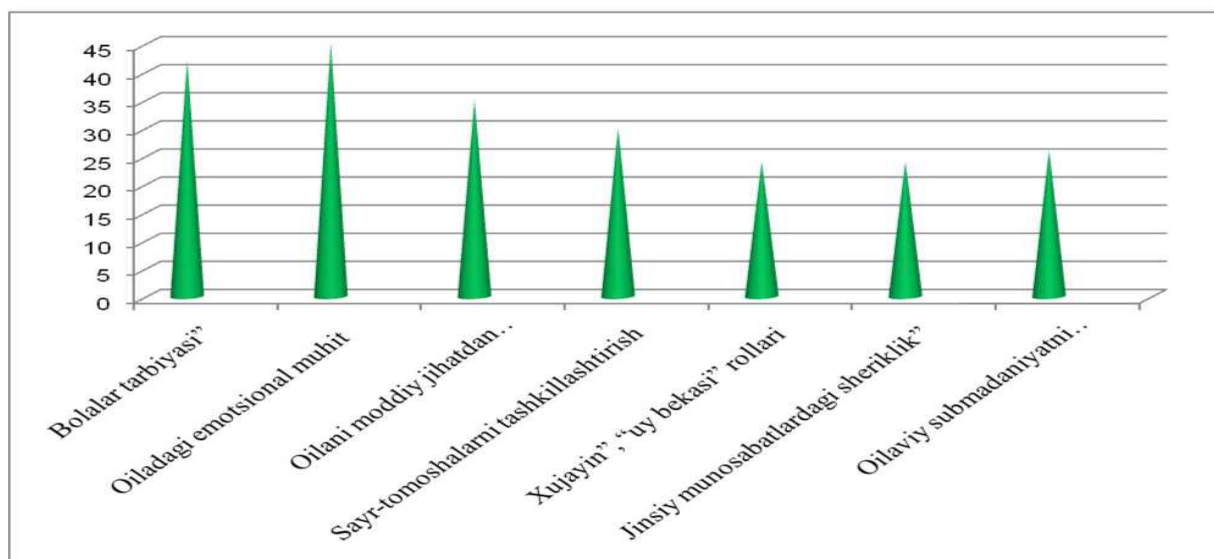
Kursi	“Bolalar tarbiyasi”	“Oiladagi emotsional muhit	“Oilani moddiy jihatdan ta’minlanganligi”	“Sayr-tomoshalarni tashkillashtirish”	“Xujayin”, “uy bekasi” rollari	“Jinsiy munosabatlardagi sheriklik”	“Oilaviy submadaniyatni tashkillashtirish”
2-kurs	32	40	32	18	12	12	12
3-kurs	40	42	30	28	20	20	22

2-kurs

3-kurs

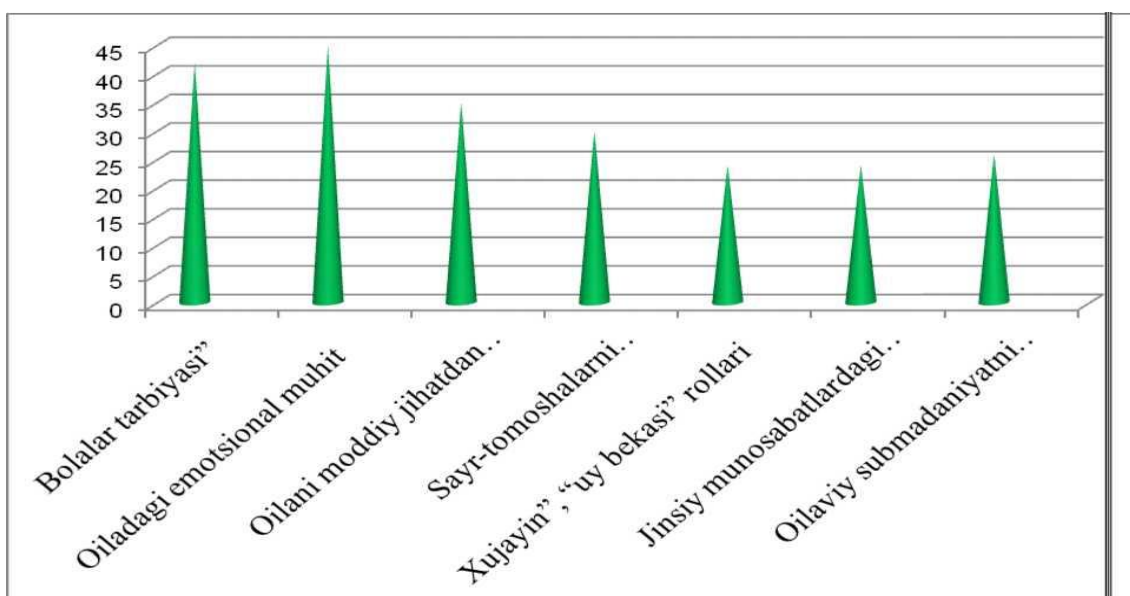
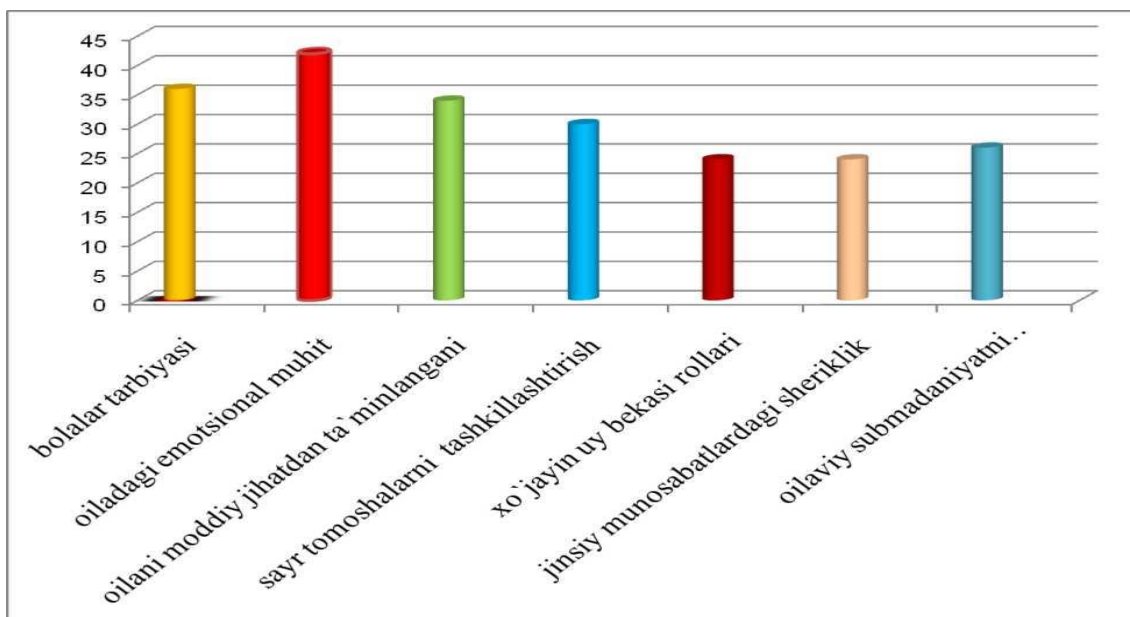

2018 yil noyabr holati natijalari:

1. "Bolalar tarbiyasi" guruhiga 2-kurs talabalaridan 36 nafari, 3-kurs talabalaridan 42 nafari:
  2. "Oiladagi emotsional muhit" guruhiga. 2-kurs talabalaridan 42 nafari, 3-kurs talabalaridan 45 nafari:
  3. "Oilani moddiy jihatdan ta'minlanganligi" 2-kurs talabalaridan 34 nafari, 3-kurs talabalaridan 35 nafari:
  4. "Sayr-tomoshalarni tashkillashtirish" 2-kurs talabalaridan 20 nafari, 3-kurs talabalaridan 30 nafari:
  5. "Xujayin", "uy bekasi" rollari" 2-kurs talabalaridan 16 nafari, 3-kurs talabalaridan 24 nafari:
- "Jinsiy munosabatlardagi sheriklik" 2-kurs talabalaridan 16 nafari, 3-kurs talabalaridan 24 nafari:
- "Oilaviy submadaniyatni tashkillashtirish" 2-kurs talabalaridan 16 nafari, 3-kurs talabalaridan 26 nafari:

Kursi	"Bolalar tarbiyasi"	"Oiladagi emotsional muhit"	"Oilani moddiy jihatdan ta'minlanganligi"	"Sayr-tomoshalarni tashkillashtirish"	"Xujayin", "uy bekasi" rollari	"Jinsiy munosabatlardagi sheriklik"	"Oilaviy submadaniyatni tashkillashtirish"
2-kurs	36	42	34	20	16	16	16
3-kurs	42	45	35	30	24	24	26

2-kurs

3kurs

Yoshlarni oilaviy hayotga tayyorlashda bolalar tarbiyasi, oiladagi emotsional muhit, oilani moddiy jihatdan ta'minlanganligi, sayr-tomoshalarni tashkillashtirish, "xujayin", "uybekasi" rollari, jinsiy munosabatlardagi sheriklik, oilaviy submadaniyatni tashkillashtirish kabinozik va e'tiborli jihatlariga mas'uliyat bilan yondoshish kerakki, bular kelajagimiz uchun foydadan xoli emas.

Demak shuni xulosa qilish mumkinki talaba yoshlarimiz oilada rollar taqsimotida bolalar tarbiyasiga, oiladagi emotsional muhitga e'tiborni yuqori qaratishi, oilani moddiy jihatdan ta'minlashga, sayr-tomoshalarni tashkillashtirish, "xujayin", "uy bekasi" rollariga o'rtacha nazar bilan qarashi, jinsiy munosabatlardagi sheriklik munosabatlariga, oilaviy submadaniyatni tashkillashtirish masalalariga yetarli bilimga ega emasliklari aniqlandi. Talabalar bilan "Oilaviy munosabatlar", "Oilaviy madaniyat", "Oilada bola tarbiyasi", "Oilada

ma'daniy hordiq" kabi mavzularda davra suhbatlar, tarbiyaviy tadbirlar, munozaralar o'tkazish lozimligi aniqlandi.

Foydalangan adabiyotlar ro'yxati:

1. Karimov I. A. Barkamol avlod - O'zbekiston taraqqiyotining poydevori.-T.: O'zbekiston, 1997. - 64 b.
2. Karimov I. A. Yuksak a'naviyat – yengilmas kuch. -T.: Ma'naviyat, 2008. - 173b.
3. Asqarov A. O'zbek xalqining etnogenezi va etnik tarixi. O'quv qo'llanma. –T.: "Universitet", 2007, 339 betlar.
4. Inamova M.O. Oilada bolalarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalashda milliy
5. qadriyatlardan foydalanishning pedagogik asoslari: Diss., ...ped,fan,doktori, -T.,
6. 1998 -316 b.
7. Djuxonova, N. "PREPARING STUDENTS FOR FAMILY LIFE AS A PEDAGOGICAL AND PSYCHOLOGICAL PROBLEM." Психологическое здоровье населения как важный фактор обеспечения процветания общества. 2020.
8. Джухонова Н. Х., Мамажонова Ш. МАҲАЛЛА-ҚИЗЛАРНИ ОИЛАВИЙ ҲАЁТГА ТАЙЁРЛАШНИНГ МУҲИМ ОМИЛИ СИФАТИДА //ИННОВАЦИИ В ПЕДАГОГИКЕ И ПСИХОЛОГИИ. – 2021. – Т. 4. – №. 7.
9. Djuxonova, Nohida. "BADIIY ADABIYOTLARDA PSIXOLINGVISTIKANING QO'LLANILISHI." Журнал иностранных языков и лингвистики 2.6 (2021).
10. Джухонова Н. Х., Иброхимов Д. ЭТНОПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ПОДГОТОВКИ ДЕВУШЕК-СТУДЕНТОК К СЕМЕЙНОЙ ЖИЗНИ //Scientific progress. – 2021. – Т. 2. – №. 4. – С. 829-835.